

HANDEL IN EN HOUDEN VAN LEVENDE EXOTISCHE REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Nood aan een duurzame toeleveringsketen van herpetofauna

De handel in en het houden van levende reptielen en amfibieën wordt momenteel geconfronteerd met aanzienlijke nieuwe problemen met betrekking tot het behoud van in het wild levende dieren, dierenwelzijn en gezondheid. Professionals, de herpetologiegemeenschap en huisdiereigenaars zouden zich moeten inzetten om de hele toeleveringsketen van reptielen en amfibieën duurzamer te maken.

Opkomende ziekten bij in het wild levende dieren

De handel in exotische soorten kan pathogenen introduceren die de inheemse fauna aantasten. Wetenschappelijk onderzoek suggereert dat de handel in amfibiesoorten heeft bijgedragen aan de introductie van twee dodelijke schimmels die een dramatisch effect hebben op inheemse soorten: *Batrachochytrium dendrobatidis* (Bd) en *Batrachochytrium salamandrivorans* (Bsal). Deze besmettelijke dodelijke huidziekten hebben wereldwijd geleid tot een dramatische daling van de amfibieënpopulatie of zelfs tot massale sterfte. Virussen zoals het ranavirus vormen eveneens een bedreiging voor het voortbestaan van amfibieën. De handel (in voedsel, vis, aas en huisdieren) werd daarbij erkend als een belangrijke introductieroute.

Dode vuursalamander aangetast door Bsal

De oorsprong van de chytrid schimmel is volgens wetenschappelijk onderzoek te vinden in Zuidoost-Azië en is verspreid door handel. Bd heeft de achteruitgang van 500 amfibieënsoorten en het uitsterven van minstens 90 soorten in de natuur veroorzaakt. Bsal heeft in vier EU-landen tot een daling van het aantal inheemse Europese salamanders geleid.

De handel (in voedsel, vis, aas en huisdieren) werd daarbij erkend als een belangrijke introductieroute.

In de VS is sinds 2006 een schimmelziekte bij slangen, *O. ophioidiicola*, in opkomst die een dodelijke invloed heeft gehad op talrijke soorten inheemse slangen in het hele land. Het is momenteel onduidelijk of de huidinfectie een vreemde of inheemse ziekteverwekker is voor de VS. De ziekte is nog niet gemeld bij wilde Europese slangen, op twee gevallen na, waarbij het ging om graslandslangen in het Verenigd Koninkrijk (2015) en Zwitserland (2018). De oorsprong van de schimmel en de verspreiding ervan is momenteel onbekend. Het is mogelijk dat *O. ophioidiicola* kan worden overgedragen tussen wilde en in gevangenschap levende slangen, aangezien sommige verdachte gevallen in Canada en de VS betrekking hebben op koningspythons (*Python regius*), koningsboa (*Boa constrictor imperator*) en groene honds-kopboas (*Corallus caninus*).

Uitdagingen op het gebied van dierenwelzijn in verband met de toeleveringsketen van herpetofauna

De toeleveringsketen omvat het hele proces dat een goed doorloopt van productie over distributie tot eindconsumptie. In de context van de handel in exotische soorten moet het

In het licht van de recente ontwikkelingen op het gebied van ethologie, dierenwelzijn en ethiek vragen de moderne rechtsleer en -systemen zich af of een dier door het burgerlijk recht nog wel als een goed moet worden beschouwd. In het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en in verscheidene nationale wetgevingen worden dieren reeds erkend als wezens met specifieke biologische behoeften. Opgemerkt zij echter dat deze nieuwe juridische status geen invloed heeft op de wettelijke regeling voor goederen die nog steeds van toepassing is op dieren.

Vietnamese *Shinisaurus crocodilurus* (CITES II)

worden opgevat als handel die alle stadia omvat, vanaf de vangst in het wild/vanuit de fokkerij tot aan de uiteindelijke eigenaar van het huisdier. De term dekt dus kwesties in verband met het vervoeren, houden en fokken van deze dieren. De hele toeleveringsketen van dieren heeft een belangrijke rol te spelen bij het verbeteren van de normen voor dierenwelzijn.

Dierenwelzijn bij herpetofauna is complex om te beoordelen, omdat een grote soortendiversiteit zowel een breed als specifiek begrip van de amfibie- en reptielenbiologie, -ziekten en -gedrag vereist. Van bijzonder belang is dat er steeds meer wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan om het gedrag van reptielen beter te begrijpen. Een recente studie over reptielenhersenen toont bijvoorbeeld aan dat reptielen in staat zijn om net zoals zoogdieren complexe gedragingen te vertonen.

Omdat het gedrag van reptielen en amfibieën complex is om te begrijpen en nog niet goed bestudeerd werd, kan ook de verzorging van herpetofauna complex blijken. Moeilijkheden bij het herkennen van tekenen van ziekte of pijn kunnen ernstige schade toebrengen aan de dieren, waaronder de dood. Professionals gespecialiseerd in de diergeneeskunde voor herpetofauna adviseren regelmatig gezondheidscontroles uit te voeren, maar minstens één keer per jaar. Volgens de American Veterinary Medical Association had minder dan 8% van de huishoudens die reptielen hielden, in 2011 veterinair uitgaven.

Van amfibieën en reptielen is bekend dat ze gevoelig zijn voor hitte, koude, uitdroging, stress, ondervoeding, verkeerde voedingsstoffeninname en een onjuiste omgeving (substraat of water) die giftige stoffen veroorzaakt. Volgens de veterinaire praktijk is het verkeerd houden ervan de voornaamste oorzaak van ziekte en dood bij reptielen en amfibieën in gevangenschap, met 90% van de betrokken veterinaire zorg in de VS.

“Het is algemeen bekend dat het welzijn en de gezondheid van reptielen en amfibieën die rechtstreeks uit het wild worden verwijderd, verpakt en overzee worden vervoerd, ernstig in gevaar worden gebracht door het proces en dat de verliezen en het lijden aanzienlijk zijn”. Britse Veterinaire Vereniging (2015 – vrije vertaald)

Aanbevelingen

- **Professionals in de EU (fokkers, exporteurs, importeurs, groothandelaars of dierenwinkels) en eigenaars van gezelschapsdieren spelen een centrale rol in de toeleveringsketen en moeten zich ertoe verbinden een duurzame toeleveringsketen voor de handel in reptielen en amfibieën tot stand te brengen, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming van in het wild levende dieren, dierenwelzijn en bioveiligheid.**

Om dit te bereiken, moet worden overwogen om een Europese gedragscode op te stellen voor alle professionele actoren die betrokken zijn bij de toeleveringsketen. Deze code (= zelfregulering) zou de uitvoering van de bestaande wetgeving aanvullen en vergemakkelijken. Een dergelijke code zou de volgende verbintenissen moeten omvatten:

Met betrekking tot de commerciële activiteit:

- **De invoer en handel van alle in het wild gevangen reptielen en amfibieën verbieden;**
- **Zoveel mogelijk in een gesloten circuit werken op Europees niveau door voorrang te geven aan in gevangenschap gefokte specimens die binnen de EU beschikbaar zijn;**
- **Samenwerking met exporteurs en tussenpersonen vermijden die onvoldoende garanties bieden op het gebied van naleving, dierenwelzijn en natuurbehoud; in dat opzicht voor zelfcontrole van de toeleveringsketen zorgen en overwegen om een professioneel label in te voeren dat de duurzaamheid van de handel of het stelsel van zorgvuldigheidseisen garandeert;**
- **Standaardprocedures opzetten en opvolgen voor afvalverwerking en bioveiligheid; schone handel bevorderen;**

- Gespecialiseerde veterinaire begeleiding en zorg in de hele keten bevorderen;
- De handhaving van de huidige wetgeving bevorderen door informatie te verstrekken over relevante toepasselijke wetgeving;
- Investeren in wetenschappelijke kennis in relatie tot behoud, verspreiding van ziekten, dierenwelzijn en veehouderij.

Met betrekking tot de eigenaars van huisdieren:

- Algemene informatie verstrekken over de juridische status van elk dier dat binnen de Europese Unie wordt verhandeld en over de staat waarin het zich bevindt;
- Algemene informatie verstrekken over de huidige bedreigingen waarmee wilde en in gevangenschap levende reptielen en amfibieën worden geconfronteerd (bescherming in het wild, opkomende ziekten en dierenwelzijn); advies verstrekken aan de herpetologiegemeenschap over de wijze waarop deze bedreigingen moeten worden aangepakt;
- Informatie verstrekken over de potentiële risico's voor elke verhandelde soort (volksgezondheid, bv. salmonella);
- Informatie verstrekken over bedreigingen voor onze ecosystemen (infecties, invasieve uitheemse soorten);
- Contactgegevens verstrekken van gespecialiseerde diergeneeskundige zorgverleners;
- Advies over het welzijn en het houden van elke verhandelde soort verstrekken, onder meer door informatie te geven over de gemiddelde levensduur in gevangenschap van de soort;
- Adviseren om alleen dieren van geregistreerde dierenwinkels te kopen;
- Duidelijk maken dat men heel voorzichtig moet zijn met e-commerce en dat men beter geen dier koopt via social media;
- Nieuwe eigenaars adviseren om regelmatig controles door de dierenarts te laten uitvoeren.

Referenties

- Burns K. 2014. Befriending reptiles and amphibians. Veterinarians strive to improve care for distinctive pets. J Am Vet Med Assoc.; accessed on 2019 Nov 16; doi: 10.2460/javma.245.2.152.
- British veterinary Association.2015. Policy statement on the importation of wild reptiles and amphibians into the EU for the pet trade; accessed on 2019 Nov 12, <https://www.bva.co.uk>.
- Harvey D., Hubbard C. 2013.The Supply Chain's Role in Improving Animal Welfare. Animals (Basel) 3(3): 767-785. Published online 2013 Aug 14; accessed on 2019 Nov 12. doi: 10.3390/ani3030767.
<http://www.petcarevb.com>.
- Meier G., Notomista T., Marini D., Ferri V. 2018. First case of Snake Fungal Disease affecting a free-ranging Natrix natrix (Linnaeus, 1758) in Ticino Canton, Switzerland. Herpetology Notes. 11. 885-891; accessed on 2019 Nov 12.
- Miller D., Gray M., Storfer A. 2011. Etopathology of Ranaviruses Infecting Amphibians. Viruses; 3(11): 2351-2373. Published online 2011 Nov 22; accessed on 2019 Nov 12. doi: 10.3390/v3112351.
- O'HANLON S.J. et al., 2018. Recent Asian origin of chytrid fungi causing global amphibian declines. Science;360(6389):621-627; accessed on 2019 Nov 12. doi: 10.1126/science.aar1965.
- Stephen C., Shirose L., Snyman H. 2017. Snake Fungal Disease in Canada - Rapid Threat Assessment, Canadian Wildlife Health cooperative;; accessed on 2019 Nov 12.
- Lorch M. et al. 2016. Snake fungal disease: an emerging threat to wild snakes. Philos Trans R Soc Lond B Biol Sci.; 371(1709): 20150457; accessed on 2019 Nov 12. doi: 10.1098/rstb.2015.0457.
- Naumann RK., Ondracek JM., Reiter S. et al. 2015. The reptilian brain. Curr Biol.;25(8):R317-R321. accessed on 2019 Nov 12. doi:10.1016/j.cub.2015.02.049.
- Scheele B. C., et al., Amphibian fungal panzootic causes catastrophic and ongoing loss of biodiversity. SCIENCE29 MAR 2019 : 1459-1463.
- Zwart, P. 2001. Assessment of the husbandry problems of reptiles on the basis of pathophysiological findings : A review. The Veterinary quarterly. 23. 140-7; accessed on 2019 Nov 12. 210.1080/01652176.2001.9695103.

Deze fiche is één van de zes fiches over de handel in exotische diersoorten. Deze behandelen de illegale invoer van vlees in de Europese Unie (inclusief bushmeat) en de legale en illegale handel in reptielen en amfibieën. Deze fiches zijn opgesteld door de FOD Volksgezondheid samen met een groep van experts. Ze werden verdeeld tijdens de conferentie "Towards a sustainable wildlife trade – One World One Health recommendations" die van 3 tot 4 december 2019 in Brussel werd georganiseerd door de FOD Volksgezondheid en het Belgische biodiversiteitsplatform.

